

Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018

Päälöydökset

- Suurin osa 4-vuotiaista lapsista ja heidän vanhemmistaan voi hyvin.
- Useimmin jaksamisen haasteita oli kertynyt vanhemmille, jotka asuivat lapsen kanssa perheen ainoina aikuisina.
- Vanhemmat kertoivat ammattilaisille lähes aina lapseen liittyvästä tuen tarpeesta, kun taas vanhempaan tai parisuhteeseen liittyvä tuen tarve jätettiin useammin kertomatta.
- Tuen tarpeen jättivät ammattilaisille muita useammin kertomatta vanhemmat, jotka olivat huolissaan omasta jaksamisestaan, psyykkisesti kuormittuneita tai yksinäisiä.
- Lastenneuvolan terveydenhoitajien mukaan 4-v lasten perheet tarvitsivat lisätukea yleisimmin vanhempien jaksamisen ja lapsen ikätasaisen kehityksen vuoksi.

Maaret Vuorenmaa
etunimi.sukunimi@thl.fi

ISSN 1798-0887

Suurin osa nelivuotiaista ja heidän perheistään voi hyvin

Suurin osa nelivuotiaista lapsista voi vanhempiensa mukaan hyvin. Monen lapsen elämässä oli kuitenkin ollut kuormittavia tekijöitä – muun muassa joka kolmatta lasta oli kiusattu. Poikien hyvinvointiin varhaiskasvatuksessa liittyi tyttöjä yleisimmin huolia. Lisäksi poikien perheillä sekä perheillä, joissa vanhemmat asuivat erillään, oli lastenneuvolan terveydenhoitajien mukaan muita todennäköisemmin lisätuen tarpeita.

Nelivuotiaiden lasten vanhemmista suurin osa voi hyvin, oli tyytyväisiä vanhemmuuteensa ja perheensä arjen toimivuuteen. Joka kolmas vanhemmista tunsikin kuitenkin laiminlyövänsä kotiasioita työn vuoksi, joka viidennellä oli ollut masennusoireilua ja joka seitsemännellä taloudellista niukkuutta. Vanhemmille, jotka asuivat lapsen kanssa perheen ainoina aikuisina, oli kasautunut useammin jaksamisen haasteita.

Lastenneuvolan terveydenhoitajien mukaan kaksi kolmasosaa perheistä tarvitsi lisätukea, yleisimmin vanhempien jaksamisen ja lapsen ikätasaisen kehityksen vuoksi. Myös lähes kaikki vanhemmat kaipasivat tukea lapsiperhepalvelujen ammattilaisilta, mutta eivät välttämättä kertoneet sitä heille. Lapseen liittyvä tuen tarve ilmaistiin lähes aina, kun taas vanhempaan tai parisuhteeseen liittyvä tuen tarve jätettiin useammin kertomatta. Muita useammin tuen tarpeen jättivät kertomatta vanhemmat, joilla oli jaksamisen haasteita, kuten masennusoireilua, yksinäisyyttä ja huolta jaksamisesta vanhempana.

Tulosten perusteella on tärkeää huomioida koko perheen hyvinvointi kaikissa lapsiperheiden käyttämissä palveluissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pienten poikien ja erillään asuvien tai yhden vanhemman perheisiin.

Tilastoraportti pohjautuu Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) -tutkimuksen tietoihin. Vuonna 2018 tiedonkeruuseen osallistui yli 17 000 perhettä 290 Manner-Suomen kunnassa¹. Tulokset ovat samansuuntaisia muiden vastaavien tutkimusten kanssa.

Kuvio 1. Nelivuotiaiden lasten vanhempien näkemyksiä perheen hvvinnosta, %

¹ Lisätietoa menetelmästä ja kattavuudesta Laatuselosteessa ja kuntakohtaisissa kattavuusliitteissä

Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) -tutkimuksen kaikki perustulokset:

Sähköinen tulospalvelu osoitteessa: thl.fi/lapsetnuoretperheet/tulokset

Suorat linkit tulostiivisteisiin ja tilastokuutioihin:

- [Perustulokset, 4-vuotiaiden lasten huoltajat, 2018](#)
- [Alueellinen vertailu, 4-vuotiaiden lasten huoltajat, 2018](#)
- [Tilastokuutio, 4-vuotiaiden lasten huoltajat, 2018](#)
- [Perustulokset, 4-vuotiaat lapset, 2018](#)
- [Alueellinen vertailu, 4-vuotiaat lapset, 2018](#)
- [Tilastokuutio, 4-vuotiaat lapset, 2018](#)

Parisuhdeväkivaltaa ja lasten kaltoinkohtelua koskevat tulokset ovat toistaiseksi ainoastaan tämän tilastoraportin liitteenä ja viedään myöhemmin sähköiseen tulospalveluun.

Nelivuotiaiden lasten hyvinvointi

Lasten terveys ja toimintakyky

Lasten terveyttä ja toimintakykyä kuvataan kuviossa 2 ja liitetaulukossa 1.

Vanhempien mukaan lähes kaikkien (> 99 %) nelivuotiaiden lasten terveydentila oli hyvä. Näin oli siitäkin huolimatta, että joka kahdeksannella (12 %) lapsella oli jokin pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma. Kyselyssä vanhemmilta tiedusteltiin tavallisimpien lapsilla esiintyvien oireiden esiintymistä ja niiden toistuvuutta (10 oireetta). Kolmella lapsella viidestä (59 %) oli kuuden viime kuukauden aikana vähintään viikoittain toistuvaa oireilua. Yksi viikoittainen oire oli 28 prosentilla, kaksi viikoittaista oiretta 17 prosentilla ja kolme tai useampia viikoittaisia oireita 14 prosentilla lapsista. Yleisimmät viikoittaiset oireet olivat yöheräily (35 %), yökastelu tai vaipan tarve öisin (18 %), ruokahaluttomuus (14 %) ja nukahtamisvaikeudet (13 %).

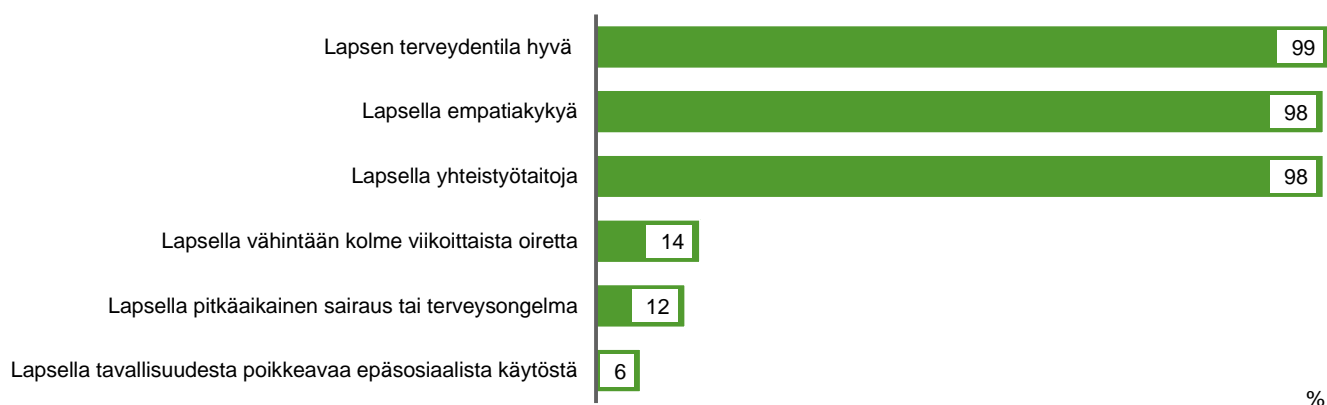
Pojilla oli tyttöjä huomattavasti useammin yökastelua tai vaipan tarve öisin (22 % vs 14 %). Muuten tyttöjen ja poikien väliset erot olivat pieniä.

Vanhempien mukaan lähes kaikilla 4-vuotiailla lapsilla oli empatiakykyä (98 %) ja yhteistyötaitoja (98 %) ja vain kuudella prosentilla ilmeni tavallisuudesta poikkeavaa epäsosiaalista käytöstä. Pojilla oli jonkun verran tyttöjä useammin epäsosiaalista käytöstä (8 % vs 5 %).

Terveydenhoitaja arvioi lapsen laajan terveystarkastuksen yhteydessä neuvolassa 4-v lapsen neurologista kehitystä leikki-ikäisen lapsen neurologisen kehityksen arviointimenetelmän (LENE-testi²) avulla. LTH-tutkimuksessa terveydenhoitajat kirjasiivat omaan kyselylomakkeeseensa lapsen LENE-testin päätulokset. Terveydenhoitajien mukaan LENE-testissä joka kahdeksannella lapsella (13 %) oli vähintään yhdellä osa-alueella selvästi poikkeava löydös (yhteensä 12 osa-aluetta). Pojilla oli tyttöjä useammin LENE-testissä vähintään yksi selvästi poikkeava löydös (18 % vs 8 %).

² <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menetelmat/neurologis-kognitiivinen-kehitys/lene>

Kuvio 2. Nelivuotiaiden lasten terveys ja toimintakyky vanhempien arvioimana, % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Lasten liikkuminen ja perheen ruokailutottumukset

Lasten liikkumista ja perheen ruokailutottumuksia kuvataan kuviossa 3 ja liitetaulukossa 2.

Vanhempien mukaan nelivuotiaista lapsista yli puolet (58 %) liikkui tavallisesti päivän aikana kotioloissa vähintään kaksi tuntia kevyesti (esim. keinuminen) ja kolme lasta neljästä (74 %) vähintään tunnin vauhdikkaasti (esim. hippaleikit). Vajaa puolet lapsista (48 %) liikkui päivän aikana sekä vähintään kaksi tuntia kevyesti että tunnin vauhdikkaasti, jolloin kokonaisliikkuminen on pienten lasten liikuntasuosituksen³ mukaista. Pojat liikkuvat suosituksen mukaisesti hiukan tyttöjä useammin (50 % vs 47 %).

Suurin osa (84 %) nelivuotiaiden lasten perheistä söi joka päivä aterian niin, että vähintään yksi vanhempi söi lasten kanssa yhtä aikaa. Kaksi lasta viidestä (40 %) söi päivittäin marjoja, hedelmiä ja kasviksia, tytöt hiukan poikia useammin (41 % vs 39 %).

Kuvio 3. Nelivuotiaiden lasten liikkuminen ja perheen ruokailutottumukset vanhempien arvioimana, % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

*pienten lasten liikuntasuositus: lapsi liikkuu päivän aikana vähintään kaksi tuntia kevyesti ja yhden tunnin vauhdikkaasti

³ <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf>

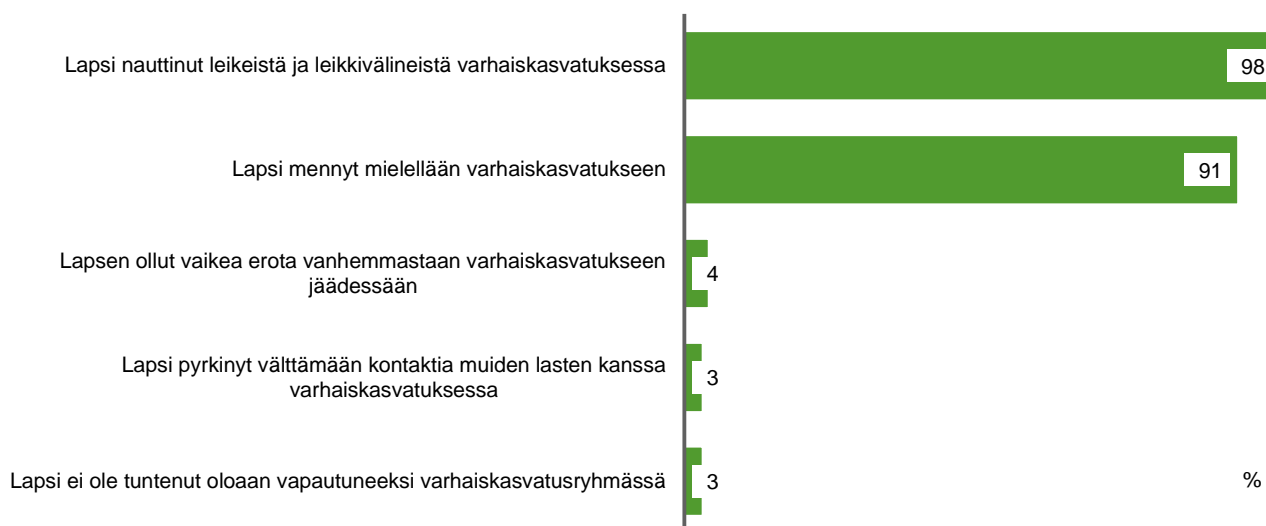
Lasten viihtyminen ja hyvinvointi varhaiskasvatuksessa

Lasten viihtymistä ja hyvinvointia varhaiskasvatuksessa kuvataan kuvioissa 4 ja 5 ja liitetaulukoissa 3 ja 4.

Terveydenhoitajilta saadun tiedon mukaan tutkimukseen osallistuneista nelivuotiaista lapsista 83 prosenttia oli varhaiskasvatuksessa, mikä vastaa täysin varhaiskasvatuksessa olleiden 4-vuotiaiden osuutta (83 %) vuonna 2017⁴. Vanhempien mukaan noin kaksi lasta kolmesta (62 %) oli varhaiskasvatuksessa säännöllisesti keskimäärin vähintään neljänä päivänä viikossa.

Varhaiskasvatuksessa olevista lapsista suurin osa oli vanhempien mukaan neljän viime viikon aikana mennyt useimmiten varhaiskasvatukseen mielellään (91 %) ja nauttinut leikeistä ja leikkivälineistä siellä (98 %). Pienellä osalla lapsista oli ollut vaikea erota vanhemmastaan varhaiskasvatukseen mennessään (4 %) ja harva lapsi ei ollut tuntenut oloaan vapautuneeksi (3 %) tai oli pyrkinyt välttämään kontaktia muiden lasten kanssa (3 %). Tyttöjen ja poikien välillä ei ollut merkittäviä eroja varhaiskasvatuksessa viihtymisessä.

Kuvio 4. Nelivuotiaiden lasten viihtyminen varhaiskasvatuksessa vanhempien arvioimana, % varhaiskasvatuksessa olevista lapsista

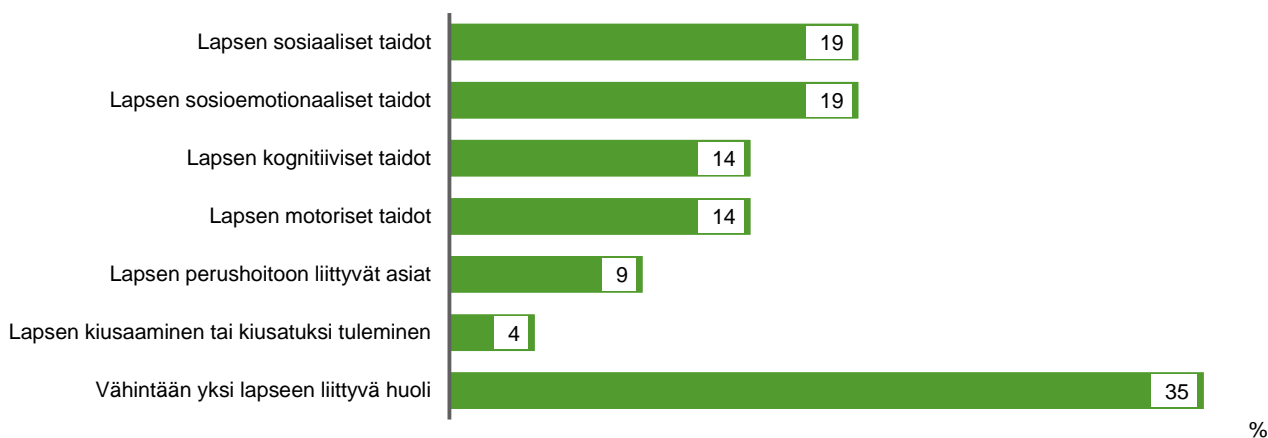
Varhaiskasvatuksen henkilöstö laatii arvion lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa. Arvio lähetetään vanhempien luvalla lastenneuvolaan lapsen terveystarkastusta varten. LTH-tutkimuksessa terveydenhoitajat kirjasiivat omaan kyselylomakkeeseensa arvioissa esiin nostettuja lapsen hyvinvointiin ja selviytymiseen liittyneitä huolia, jos arvio oli terveystarkastuksen yhteydessä käytettävissä. Kolmella varhaiskasvatuksessa olleella lapsella neljästä (74 %) arvio oli terveydenhoitajien käytettävissä.

Noin joka kolmannen (35 %) lapsen osalta arvioissa oli tuotu esiin vähintään yksi huoli lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa. Yleisimmin huolen aiheet liittyivät lapsen sosiaaliin (19 %) tai sosioemotionaalisiin (19 %) taitoihin ja harvimminkin lapsen kiusaamiseen tai kiusatuksi tulemiseen (4 %).

Kaikkien kysytyjen asioiden osalta varhaiskasvatuksessa oltiin useammin huolissaan pojista kuin tytöistä. Huoli kiusaamisesta tai kiusatuksi tulemisesta oli lähes yhtä suuri poikien ja tyttöjen kohdalla (5 % vs 4 %). Kahdella pojalla viidestä (42 %) ja neljänneksellä tytöistä (27 %) oli arvioissa tuotu esiin vähintään yksi huoli.

4 <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-paivahoito>

Kuvio 5. Huolet nelivuotiaan lapsen hyvinvoinnista ja selviytymisestä varhaiskasvatuksessa, % lapsista, joiden osalta varhaiskasvatuksen henkilöstön laatima arvio oli käytettävissä terveystarkastuksessa

Lasten elämää kuormittaneita tekijöitä 12 viime kuukauden aikana

Lasten elämää kuormittaneita tekijöitä kuvataan kuviossa 6 ja liitetaulukossa 5.

Vanhempien mukaan yli kolmasosaa nelivuotiaista lapsista (35 %) oli kiusattu kotona, hoidossa tai vapaa-ajalla. Kiusaaminen ei ilmeisesti ollut jatkuvaa, sillä vain kolme prosenttia lapsista oli kiusattu usein. Poikia oli kiusattu hieman useammin kuin tyttöjä (37 % vs 32 %) ja pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa asuvia lapsia useammin kuin vuoroviikoin tai yhdessä kodissa molempien vanhempien kanssa asuvia lapsia (44 % vs 32 % vs 34 %).

Lapsista 38 prosenttia oli kokenut jonkun merkittävän elämänmuutoksen 12 viime kuukauden aikana. Osa elämänmuutoksista oli ollut myönteisiä (esim. vauvan syntymä perheeseen) ja osa kielteisiä. Joka kahdeksannen lapsen (12 %) perheenjäsen tai muu läheinen oli sairastunut vakavasti tai kuollut, joka kymmenennen (11 %) lapsen perheessä oli ollut työttömyyttä ja neljä prosenttia lapsista oli kokenut vanhemman eron. Molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa asuvat lapset olivat kokeneet merkittävän elämänmuutoksen harvemmin kuin vuoroviikoin vanhempiensa kanssa asuvat ja pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa asuvat lapset (35 % vs 68 % vs 60 %). Lähes puolet vuoroviikoin vanhempiensa kanssa (44 %) ja neljännes pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa asuvista lapsista (25 %) oli kokenut vanhempiensa eron kuluneen vuoden aikana. Myös työttömyyttä oli vuoroviikoin vanhempiensa kanssa ja pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa asuvien lasten perheissä useammin kuin molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa asuvien lasten perheissä (19 % vs 18 % vs 10 %).

Viisi prosenttia lasten perheistä oli saanut toimeentulotukea. Toimeentulotuen saaminen perheissä, joissa lapset asuivat vuoroviikoin molempien vanhempiensa ja pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa oli huomattavasti yleisempää kuin perheissä, joissa lapset asuivat molempien vanhempiensa kanssa yhteisessä kodissa (21 % vs 27 % vs 3 %).

Lapsista joka kymmenes (10 %) oli altistunut toisen tai molempien vanhempiensa humalahakuiselle juomiselle. Humalahakuiselle juomiselle altistuivat useammin molempien vanhempiensa kanssa yhteisessä kodissa asuvat lapset kuin vuoroviikoin molempien vanhempiensa ja yhden vanhemman kanssa asuvat lapset (10 % vs 5 % vs 3 %).

Kuvio 6. Nelivuotiaiden lasten elämää kuormittaneita tekijöitä 12 viime kuukauden aikana vanhempien raportoimana, % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Nelivuotiaiden lasten vanhempien jaksaminen

Vanhempien myönteiset kokemukset vanhemmuudesta ja perhe-elämästä

Vanhempien myönteisiä kokemuksia vanhemmuudesta ja perhe-elämästä kuvataan kuviossa 7 ja liitetaulukossa 6.

Suurin osa nelivuotiaiden lasten vanhemmista oli tyytyväisiä vanhemmuuteensa ja perhe-elämäänsä. Yhdeksän vanhempaa kymmenestä oli tyytyväisiä elämäänsä (90 %) ja itseensä vanhempana (91 %). Kahden aikuisen perheessä asuvat vanhemmat olivat perheen ainoina aikuisina asuvia vanhempia huomattavasti useammin tyytyväisiä elämäänsä (91 % vs 78 %).

Suurin osa vanhemmista koki, että perheen arki toimii tavallisesti hyvin (95 %), vanhemmat olivat pääosin samoilla linjoilla lapsen kasvatuksessa (91 %) ja vanhemmalla oli useimmiten hauskaa lapsen kanssa (95 %). Erillään asuvat vanhemmat olivat kasvatuksesta samoilla linjoilla (66 %) huomattavasti harvemmin kuin lapsen kanssa yhdessä asuvat vanhemmat (93 %).

Neljä viidestä vanhemmasta (82 %) koki olevansa tärkeä osa omia lähiyhteisöjään (perhe, suku, ystävät) ja asuinalueitaan. Perheensä ainoina aikuisina asuvat vanhemmat (74 %) kokivat itsensä osallisiksi lähiyhteisöissään muita harvemmin.

Kuvio 7. Nelivuotiaiden lasten vanhempien myönteiset kokemukset vanhemmuudesta ja perhe-elämästä, % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

Vanhempien jaksamisen haasteet

Vanhempien jaksamisen haasteita kuvataan kuviossa 8 ja liitetaulukossa 7.

Tarkasteluun valituista nelivuotiaiden lasten vanhempien jaksamisen haasteista yleisin liittyi työn ja perheen yhteensovittamiseen. Yli kolmannes (35 %) työelämässä olevista nelivuotiaan lapsen vanhemmista tunsivat laiminlyövänsä kotiasioita työn vuoksi. Taustatekijöillä ei ollut yhteyttä laiminlyönnin kokemukseen.

Joka viides (19 %) vanhempi raportoi vähintään kaksi viikkoa kestäneestä masennusoireilusta 12 viime kuukauden aikana ja joka kymmenes (10 %) koki terveydentilansa korkeintaan keskinkertaiseksi. Kuudella prosentilla oli ollut merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta neljän viime viikon aikana. Naisilla (21 %), korkeintaan keskiasteen suorittaneilla (22 %), työelämän ulkopuolella olevilla (22 %), yhden lapsen vanhemmilla (22 %) ja ulkomaalaistaustaisilla (23 %) vanhemmilla oli jonkun verran useammin ja ainoana aikuisina asuvilla (32 %) huomattavasti useammin masennusoireilua kuin muilla vanhemmilla. Korkeintaan keskiasteen suorittaneilla (12 %), työelämän ulkopuolella olevilla (12 %), yhden lapsen vanhemmilla (13 %), ja ainoana aikuisina asuvilla (15 %) oli jonkun verran useammin heikoksi koettu terveydentila kuin muilla vanhemmilla. Merkittävästi psyykkisesti kuormittuneeksi itsensä tunsivat perheensä ainoana aikuisena asuvat useammin kuin kahden aikuisen perheessä asuvat (12 % vs 6 %).

Vanhemmista 12 prosenttia koki riittämättömyyttä vanhempana ja kuusi prosenttia oli usein tai aina huolissaan jaksamisestaan vanhempana. Huolissaan jaksamisestaan vanhempana olivat muita useammin perheensä ainoana aikuisina asuvat vanhemmat (10 %).

Yksinäiseksi itsensä koki seitsemän prosenttia vanhemmista. Työelämän ulkopuolella olevat (11 %) ja ainoana aikuisina perheessään asuvat (19 %) vanhemmat kokivat olevansa yksinäisiä muita vanhempia useammin.

Noin joka seitsemäs vanhempi (14 %) kertoi, että oli joutunut tinkimään ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi 12 viime kuukauden aikana. Korkeintaan keskiasteen suorittaneet (21 %), työelämän ulkopuolella olevat (22 %), ulkomaalaistaustaiset (18 %) ja ainoana aikuisina perheessään asuvat (32 %) kokivat taloudellista niukkuutta muita vanhempia useammin.

Vajaa puolet vanhemmista (48 %) ei ollut raportoinut yhtään jaksamisen haastetta. Yksi tai kaksi jaksamisen haastetta oli 40 prosentilla vanhemmista. Kolme tai useampia jaksamisen haasteita oli kasautunut 12 prosentille kaikista vanhemmista ja useimmin perheensä ainoana aikuisina asuville vanhemmille (22 %).

Kuvio 8. Nelivuotiaiden lasten vanhempien jaksamisen haasteet vanhempien raportoimana, % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

%

*työelämässä vähintään 16h viikossa olevista vanhemmista

Nelivuotiaiden lasten perheiden tuen tarve

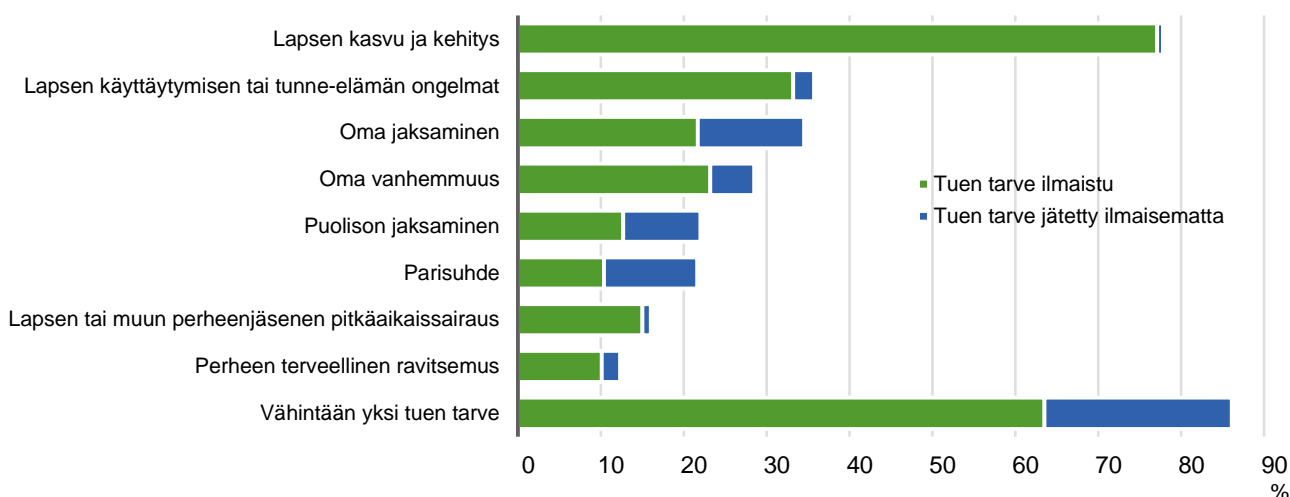
Vanhempien kokemukset tuen tarpeista

Vanhempien kokemuksia tuen tarpeesta ja sen ilmaisemista kuvataan kuvioissa 9 ja 10 sekä liitetaulukoissa 8 ja 9.

Vanhemmilta kysyttiin heidän tarpeistaan saada eri alan ammattilaisilta tukea lapselle, vanhemmalle itsellensä tai perheelle. Tässä tarkastellaan, kuinka paljon vanhemmilla oli tuen tarpeita ja kuinka moni raportoi, että olisi tarvinnut tukea, mutta ei ollut ilmaissut sitä kenellekään ammattilaiselle. Ammattilaisia ei kysymyksessä eritelty, koska vanhempien tulisi saada matalalla kynnyksellä tukea eri alan ammattilaisilta kaikista lapsiperhepalveluista.

Lähes yhdeksällä nelivuotiaan lapsen vanhemmalla kymmenestä (86 %) oli tarve saada ammattilaisilta tukea vähintään yhteen asiaan. Yleisimmin vanhemmat tarvitsivat tukea lapsen kasvuun ja kehitykseen (78 %), lapsen käyttäytymisen tai tunne-elämän ongelmiin (36 %), vanhemman omaan jaksamiseen (35 %) ja vanhemmuuteen (29 %). Myös puolison jaksamiseen (22 %) ja parisuhteeseen (22 %) vanhemmat kaipaivat tukea.

Kuvio 9. Nelivuotiaiden lasten vanhempien raportoimat tarpeet saada ammattilaisilta tukea ja tuen tarpeiden ilmaiseminen ammattilaisille, % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

Kaikki vanhemmat eivät ilmaisseet tuen tarpeitaan lapsiperhepalvelujen ammattilaisille. Tukea tarvinneista vanhemmista yli neljännes (26 %) raportoi jättäneensä vähintään yhden tuen tarpeen ilmaisematta. Vanhemmat jättivät harvoin ilmaisematta tarvitsevansa tukea lapsen kasvuun, kehitykseen, käyttäytymiseen tai terveyteen (1–7 %). Kun tuen tarve liittyi vanhempaan tai yleisemmin perheen hyvinvointiin, tuen tarpeen ilmaisematta jättäminen oli yleisempää. Yli puolet parisuhteeseen (52 %) sekä kaksi viidestä omaan (37 %) tai puolison (42 %) jaksamiseen tukea tarvinneista vanhemmista oli jättänyt tuen tarpeensa ilmaisematta.

Tukea **omaan vanhemmuuteensa** tarvinneista tuen tarpeen jättivät ilmaisematta muita vanhempia useammin vanhemmat, joilla oli jaksamisen haasteita (22–39 %). Useimmin tuen tarpeen omaan vanhemmuuteensa jättivät kertomatta vanhemmat, jotka olivat huolissaan jaksamisestaan vanhempana.

Tukea **omaan jaksamiseensa** tarvinneista vanhemmista tuen tarpeen jättivät ilmaisematta muita vanhempia useammin miehet (45 %), työelämässä olevat vanhemmat (42 %) ja vanhemmat, joilla oli jaksamisen haasteita (37–50 %). Puolet vanhemmista, jotka olivat huolissaan jaksamisestaan vanhempana, jättivät tämän tuen tarpeen ilmaisematta.

Tukea **parisuhteeseen** tarvinneista vanhemmista tuen tarpeen jättivät ilmaisematta muita useammin yhden lapsen vanhemmat (58 %) ja vanhemmat, joilla oli jaksamisen haasteita (53–65 %). Useimmin tuen tarpeen parisuhteeseen jättivät ilmaisematta vanhemmat, jotka olivat yksinäisiä tai merkittävästi psyykkisesti kuormittuneita.

Vähintään yhteen asiaan tuen tarpeen ilmaisematta jättivät muita useammin vanhemmat, joilla oli jaksamisen haasteita (33–64 %). Useimmin tuen tarpeen jättivät ilmaisematta omasta jaksamisestaan huolissaan vanhemmat.

Kuvio 10. Niiden nelivuotiaiden lasten vanhempien osuus (%) tukea tarvinneista, jotka raportoivat jättäneensä ilmaisematta ammattilaisille ainakin yhden tuen tarpeen

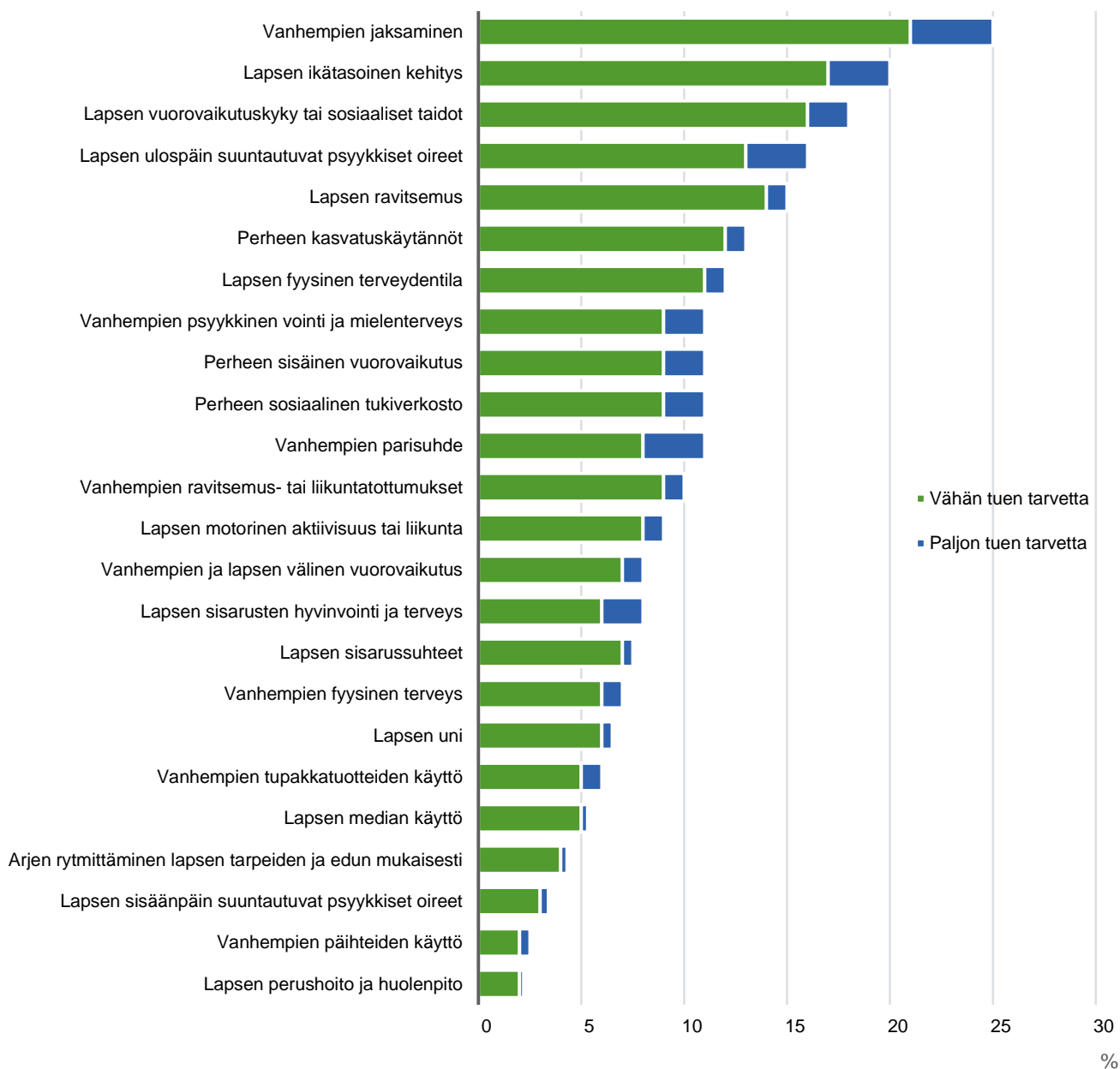
Perheiden tuen tarpeet lastenneuvolan terveydenhoitajien arvioimana

Terveydenhoitajien arvioimia perheiden tuen tarpeita kuvataan kuviossa 11 ja liitetaulukossa 10.

LTH-tutkimuksessa terveydenhoitajat kirjasiivat omaan kyselylomakkeeseensa, tarvitsiko nelivuotiaan lapsen perhe heidän kokonaisarvionsa mukaan tavanomaista enemmän tukea lapsen, vanhempien tai perheen tilanteen vuoksi.

Yleisimmin nelivuotiaan lapsen perheet tarvitsivat terveydenhoitajan arvion mukaan lisätukea vanhempien jaksamisen (25 %), lapsen ikätasoisien kehityksen (20 %), lapsen vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen (18 %) ja lapsen ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden (15 %) vuoksi. Lisätuen tarve perhettä kohden oli kuitenkin yleensä vähäinen ja paljon tukea tarvitsevia perheitä oli melko vähän. Paljon tukea tarvitsessa perheissä lisätuen tarpeita oli terveydenhoitajan arvion mukaan vanhempien jaksamisen (4 %), lapsen ikätasoisien kehityksen (3 %), lapsen ulospäin suuntautuvien oireiden (3 %) ja vanhempien parisuhteen (3 %) vuoksi. Perheistä yli kolmanneksella (37 %) ei ollut yhtään lisätuen tarvetta, vajaalla kolmanneksella (30 %) oli yksi tai kaksi lisätuen tarvetta ja kolmanneksella (33 %) kolme tai useampia lisätuen tarpeita.

Kuvio 11. Nelivuotiaiden lasten perheiden lisätuen tarve terveydenhoitajien arvioimana, % perheistä, joiden osalta terveydenhoitajat vastasivat kyselyyn

Poikien perheet tarvitsivat tyttöjen perheitä useammin lisätukea lapsen ikätasoisesta kehityksestä (26 % vs 14 %), vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen (22 % vs 14 %), ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden (19 % vs 11 %), motorisen aktiivisuuden tai liikkumisen (12 % vs 7 %) ja sisarussuhteiden (9 % vs 6 %) vuoksi. Tämä koski myös vanhempien jaksamista (26 % vs 23 %), vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta (10 % vs 6 %) ja perheen kasvatuskäytäntöjä (16 % vs 12 %).

Terveydenhoitajien arvion mukaan lapsen perheen rakenteella oli merkittävä yhteys perheiden lisätuen tarpeille. Perheillä, jossa lapsi asui vuoroviikoin molempien vanhempien kanssa ja perheillä, jossa lapsi asui pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa, oli lapsen nukkumista lukuun ottamatta useammin lisätuen tarpeita kuin perheillä, joissa lapsi asui molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa. Merkittävimmin lisätuen tarpeet vaihtelivat vanhempien jaksamisesta (lapsi asuu molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa = 22 % vs vuoroviikoin molempien vanhempien kanssa = 26 % vs pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa = 42 %), psyykkisessä voinnissa, mielenterveydessä (10 % vs 18 % vs 25 %) ja perheiden kasvatuskäytännöissä (11 % vs 22 % vs 26 %). Näin oli myös perheiden sisäisessä vuorovaikutuksessa.

sa (8 % vs 24 % vs 27 %) ja sosiaalisessa tukiverkostossa (9 % vs 9 % vs 25 %) sekä lapsen ikätasoisessa kehityksessä (18 % vs 21 % vs 29 %).

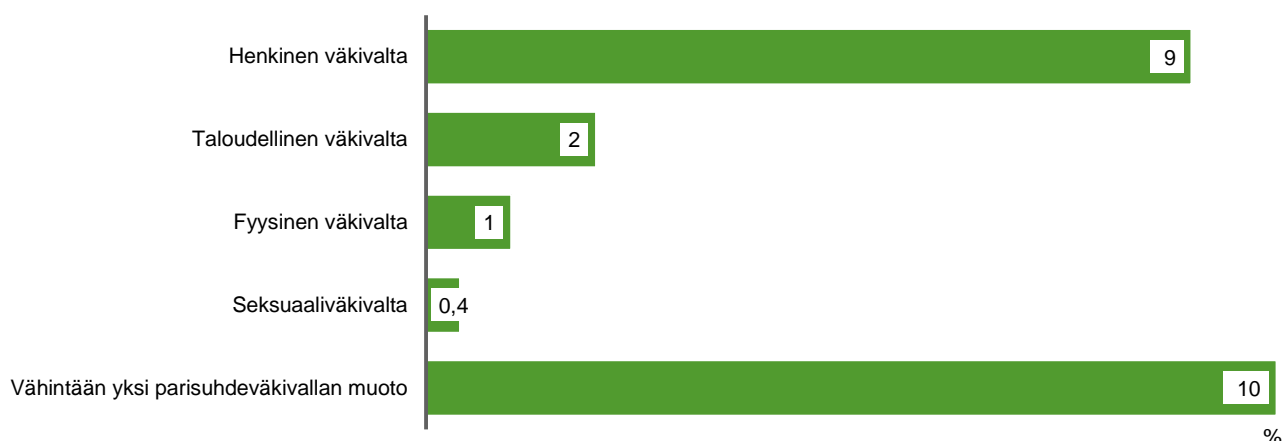
Poikien perheillä oli tyttöjen perheitä useammin kolme tai useampia lisätuen tarpeita (36 % vs 30 %). Perheillä, joissa lapsi asuu molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa, oli harvemmin kolme tai useampia tuen tarpeita kuin perheillä, joissa lapsi asui vuoroviikoin molempien vanhempien kanssa, ja perheillä, joissa lapsi asui pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa (29 % vs 45 % vs 54 %).

Parisuhdeväkivalta ja lasten kaltoinkohtelu nelivuotiaiden lasten perheissä

Vanhempien parisuhdeväkivaltaa ja lasten kaltoinkohtelua kuvataan kuvioissa 12 ja 13 sekä liitetaulukoissa 11 ja 12. Maakunnittaiset erot parisuhdeväkivallassa ja lasten kaltoinkohtelussa löytyvät liitetaulukosta 13.

Nelivuotiaiden lasten vanhemmilta kysyttiin henkisen, fyysisen, seksuaalisen ja taloudellisen parisuhdeväkivallan kokemuksista 12 viime kuukauden aikana. Vanhemmista 10 prosenttia raportoi kokeneensa vähintään yhtä parisuhdeväkivallan muotoa. Yleisintä oli henkinen väkivalta (9 %). Muut väkivallan muodot olivat harvinaisempia (0,4–2 %). Väkivaltakokemuksissa ei ollut merkittäviä eroja vanhemman sukupuolen mukaan.

Kuvio 12. Nelivuotiaiden lasten vanhempien kokema parisuhdeväkivalta 12 viime kuukauden aikana vanhempien raportoimana, % vanhemmista, jotka olivat olleet 12 viime kuukauden aikana parisuhteessa

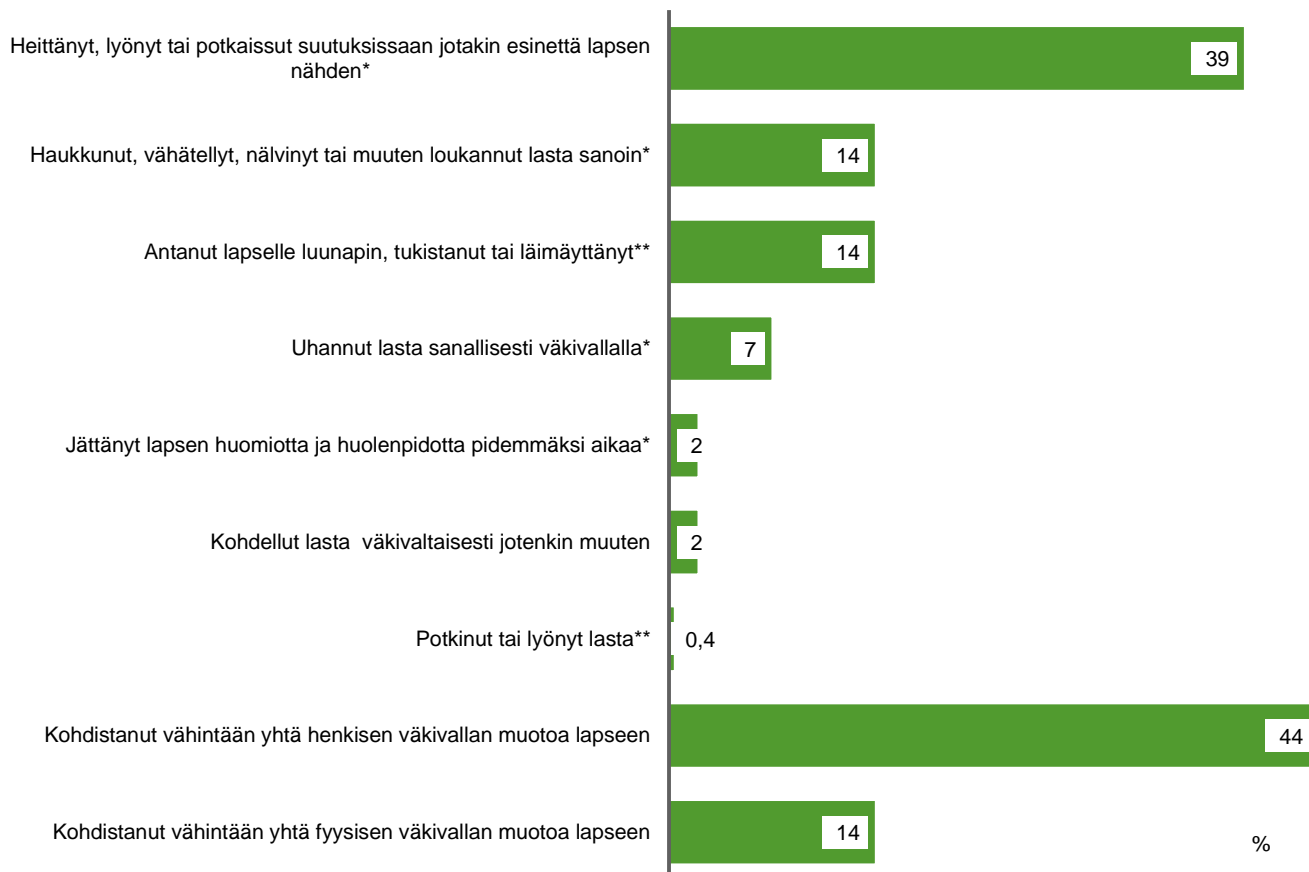

Vanhemmilta kysyttiin, onko vanhempi itse, lapsen toinen vanhempi, vanhemman puoliso tai entinen puoliso kohdistanut 12 viime kuukauden aikana väkivaltaa nelivuotiaaseen lapseen. Koska väkivallan tekijää ei kysymyksessä eritelty, ei tuloksia voi tarkastella esimerkiksi vanhemman sukupuolen mukaan. Tarkastelussa ovat lapset, joihin on vanhemman ilmoituksen mukaan kohdistunut väkivaltaa yhden kerran tai useammin.

Nelivuotiaista lapsista 44 prosenttia oli kokenut ainakin kerran vanhemman tai muun läheisen tekemänä vähintään yhtä henkisen väkivallan muotoa ja 14 prosenttia vähintään yhtä fyysisen väkivallan muotoa vanhemman raportoimana. Yleisintä oli vanhemman tai muun läheisen riehuminen, kuten jonkin esineen heittäminen tai potkaisu lapsen nähden (39 %), haukkuminen, vähättely, nälviminen tai muu lapsen sanallinen loukkaaminen (14 %) ja luunapin antaminen, tukistaminen tai läimäyttäminen (14 %).

Poikiin kohdistui tyttöjä useammin sekä henkistä (47 % vs 41 %) että fyysistä (17 % vs 12 %) väkivaltaa.

Kuvio 13. Nelivuotiaiden lasten kokema henkinen ja fyysinen väkivalta 12 viime kuukauden aikana vanhempien raportoimana, % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

*teko sisältyy henkiseen väkivaltaan

**teko sisältyy fyysiseen väkivaltaan

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) terveys ja toimintakyky sukupuolen mukaan vanhempien arvioimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 2. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) liikkuminen ja perheen ruokailutottumukset sukupuolen mukaan vanhempien arvioimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 3. Nelivuotiaiden lasten viihtyminen varhaiskasvatuksessa sukupuolen mukaan vanhempien arvioimana, n ja % varhaiskasvatuksessa olevista lapsista (N=6851)

Liitetaulukko 4. Huolet nelivuotiaan lapsen hyvinvoinnista ja selviytymisestä varhaiskasvatuksessa sukupuolen mukaan, n ja % lapsista, joiden osalta varhaiskasvatuksen henkilöstön laatima arvio oli käytettävissä terveystarkastuksessa (N=9816)

Liitetaulukko 5. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) elämää kuormittaneita tekijöitä 12 viime kuukauden aikana sukupuolen ja perherakenteen mukaan vanhempien raportoimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 6. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 737) myönteiset kokemukset vanhemmuudesta ja perhe-elämästä taustatekijöiden mukaan, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 7. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 737) jaksamisen haasteet taustatekijöiden mukaan vanhempien raportoimana, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 8. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 737) raportoimat tarpeet saada ammattilaisilta tukea ja tuen tarpeiden ilmaisematta jättäminen ammattilaisille, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 9. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N = 10 737) tuen tarpeen ilmaisematta jättäminen taustatekijöiden ja jaksamista haastavien tekijöiden mukaan, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 10. Nelivuotiaiden lasten perheiden lisätuen tarve terveydenhoitajien arvioimana (N=16254) lapsen sukupuolen ja perherakenteen mukaan, n ja % perheistä, joiden osalta terveydenhoitajat vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 11. Nelivuotiaiden lasten vanhempien kokema parisuhdeväkivalta 12 viime kuukauden aikana vanhemman sukupuolen mukaan vanhempien raportoimana, n ja % vanhemmista, jotka olivat olleet 12 viime kuukauden aikana parisuhteessa (N=10 465)

Liitetaulukko 12. Nelivuotiaiden lasten (N=8270) kokema henkinen ja fyysinen väkivalta 12 viime kuukauden aikana sukupuolen mukaan vanhempien raportoimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Liitetaulukko 13. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 465) kokema parisuhdeväkivalta ja nelivuotiaiden lasten (N=8270) kokema henkinen ja fyysinen väkivalta ainakin kerran 12 viime kuukauden aikana maakunnittain vanhempien raportoimana, %

Liitetaulukko 14. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N= 10 737) taustatiedot, n ja %

Liitetaulukko 15. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) taustatiedot, n ja %

Liitetaulukko 1. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) terveys ja toimintakyky sukupuolen mukaan vanhempien arvioimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

	Kaikki, n	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %
Lapsen terveydentila hyvä	8595	99,5		
Lapsella pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma	1001	11,6	12,8	10,4
Lapsen oireet				
Lapsella päänsärkyä viikoittain	74	0,9	0,8	0,9
Lapsella vatsakipua viikoittain	689	7,9	6,7	9,3
Lapsella yökastelua tai vaipan tarve öisin viikoittain	1577	18,2	22,0	14,2
Lapsella tuhimista viikoittain	284	3,3	4,2	2,3
Lapsella ummetusta viikoittain	454	5,2	5,0	5,3
Lapsella ruokahaluttomuutta viikoittain	1203	13,9	14,4	13,2
Lapsella nukahtamisvaikeuksia viikoittain	1163	13,4	13,1	13,6
Lapsella heräilyä öisin viikoittain	3030	34,9	34,0	35,7
Lapsella alakuloisuutta, itkuisuutta tai kiinnostuksen puutetta viikoittain	462	5,3	5,3	5,2
Lapsella jännittyneisyyttä, pelkoja tai takertuvuutta viikoittain	1037	11,9	12,5	11,2
Lapsella vähintään kolme viikoittaista oiretta	1182	13,6	13,8	13,1
Lapsen empatiakyky	8427	98,1	97,5	98,6
Lapsen yhteistyötaidot	8414	97,5	96,3	98,7
Lapsen tavallisuudesta poikkeava epäsosiaalinen käytös	533	6,2	7,7	4,6
Lapsen LENE-testissä vähintään yhdellä osa-alueella selvästi poikkeava löydös terveydenhoitajan arvioimana*	1942	12,7	17,8	7,6

*n ja % lapsista, joille terveydenhoitaja teki laajan terveystarkastuksen yhteydessä LENE-testin (N=15 242)

Liitetaulukko 2. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) liikkuminen ja perheen ruokailutottumukset sukupuolen mukaan vanhempien arvioimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

	Kaikki, n	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %
Lapsi liikkuu kotioiloissa yli kaksi tuntia päivässä kevyesti	4993	57,5	58,2	56,7
Lapsi liikkuu kotioiloissa yli tunnin päivässä vauhdikkaasti	6386	73,5	76,6	70,2
Lapsi liikkuu kotioiloissa liikuntasuosituksen mukaisesti	4202	48,4	50,2	46,7
Lapsen perhe syö joka päivä yhteisen aterian	7272	84,0	83,7	84,1
Lapsi syö päivittäin hedelmiä, marjoja ja kasviksia	3439	39,7	38,5	40,6

Liitetaulukko 3. Nelivuotiaiden lasten viihtyminen varhaiskasvatuksessa sukupuolen mukaan vanhempien arvioimana, n ja % varhaiskasvatuksessa olevista lapsista (N=6851)

	Kaikki, n	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %
Lapsi mennyt mielellään varhaiskasvatukseen	6224	91,2	89,5	93,0
Lapsi nauttinut leikeistä ja leikkivälineistä varhaiskasvatuksessa	6707	98,4	98,1	98,6
Lapsi pyrkinyt välttämään kontaktia muiden lasten kanssa varhaiskasvatuksessa	226	3,3	3,4	3,2
Lapsen ollut vaikea erota vanhemmastaan varhaiskasvatukseen jäädessään	287	4,2	4,3	4,1
Lapsi ei ole tuntenut oloaan vapautuneeksi varhaiskasvatusryhmässä	217	3,2	3,3	3,0

Liitetaulukko 4. Huolet nelivuotiaan lapsen hyvinvoinnista ja selviytymisestä varhaiskasvatuksessa sukupuolen mukaan, n ja % lapsista, joiden osalta varhaiskasvatuksen henkilöstön laatima arvio oli käytettävissä terveystarkastuksessa (N=9816)

Varhaiskasvatuksen arvioissa tuotu esiin huolta lapsen	Kaikki, n	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %
Sosiaalisista taidoista	1823	18,8	22,5	15,0
Kognitiivisista taidoista	1356	14,1	17,4	10,7
Sosioemotionaalisista taidoista	1844	19,1	22,2	15,9
Motorisista taidoista	1325	13,8	17,2	10,3
Perushoitoon liittyvistä asioista	892	9,4	10,8	8,0
Kiusaamisesta tai kiusatuksi tulemisesta	363	4,3	4,8	3,8
Arviossa vähintään yksi lapsen liittyvä huoli	3376	34,6	41,5	27,3

Liitetaulukko 5. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) elämää kuormittaneita tekijöitä 12 viime kuukauden aikana sukupuolen ja perherakenteen mukaan vanhempien raportoimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

	Kaikki, n	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %	Molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa asuvat lapset, %		Pääosin/ kokonaan yhden vanhemman kanssa asuvat lapset, %
					Vuoroviikoin molempien vanhempien kanssa asuvat lapset, %		
Lasta kiusattu kotona, hoidossa tai vapaa-ajalla	3027	34,8	37,2	32,2	34,2	31,7	44,0
Lapsella vähintään yksi merkittävä elämänmuutos	3319	38,2	37,5	38,8	35,4	67,6	60,0
Lapsen perheenjäsen tai muu läheinen henkilö sairastunut vakavasti tai kuollut	1035	11,9	11,3	12,6	11,7	7,2	16,9
Lapsen perheessä työttömyyttä	932	10,8	11,0	10,6	10,0	18,7	17,8
Lapsen vanhemmalla avo- tai avioero	307	3,5	3,8	3,2	#	43,5	25,1
Lapsen perhe saanut toimeentulotukea	451	5,2	5,1	5,3	2,9	21,2	27,3
Lapsi altistunut toisen tai molempien vanhempien humalahuonon juomiselle	822	9,5	9,6	9,3	10,2	5,4	3,2

ei oleellinen

Liitetaulukko 6. Nelivuotiauden lasten vanhempien (N=10 737) myönteiset kokemukset vanhemmuudesta ja perhe-elämästä taustatekijöiden mukaan, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

	Vanhempi tyytyväi- nen elämäänsä (n=9634) %	Vanhempi tyytyväi- nen itseensä van- hempana (n=9564) %	Vanhempi kokee perheen arjen toimivan tavallisesti hyvin (n=10 124) %	Vanhemmat samoilla linjoilla lapsen kasvatuk- sessa (n=9678) %	Vanhemmalla hauskaa lapsen kanssa (n=10 172) %	Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa lähiyhteisöjä ja asuinalueita (n=8729) %
Kaikki	90,1	90,7	94,8	91,4	95,1	82,3
Sukupuoli						
Mies	89,7	90,8	94,3	93,9	95,4	81,4
Nainen	90,2	90,7	95,0	90,4	95,1	82,6
Koulutus						
Korkeintaan keskiaste	88,9	89,6	94,6	88,8	95,7	79,6
Korkea-aste	90,9	91,5	95,0	93,3	94,8	84,2
Työelämässä vähintään 16h/vko						
Ei	88,6	89,3	94,7	90,4	93,9	78,8
Kyllä	90,6	91,2	94,8	91,8	95,6	83,5
Perheen aikuisten lkm						
Kaksi aikuista	91,1	90,9	95,0	93,3	95,1	83,0
Yksi aikuinen	77,6	88,4	92,1	65,8	95,6	73,7
Syntyperä						
Suomalaistaustainen	90,2	90,7	94,9	91,6	95,1	82,3
Ulkomaalaistaustainen	89,4	91,6	95,1	88,3	96,3	84,6
Perheen lasten lkm						
4-v lapsi on ainoa lapsi	88,9	92,1	95,7	88,3	96,8	80,4
4-v lapsen lisäksi muita lapsia	90,3	90,4	94,6	92,0	94,8	82,6

Liitetaulukko 7. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 737) jaksamisen haasteet taustatekijöiden mukaan vanhempien raportoimana, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

	Vanhempi kokee terveydentiliansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (n=1022) %	Vanhemmalla väh. kaksi viikkoa kestänyt masenusoireilu 12 viime kk aikana (n=2038) %	Vanhempi merkittävästi kuormittunut neljän viime viikon aikana (n=649) %	Vanhempi tuntee itsensä yksinäiseksi (n=729) %	Vanhempi joutunut tinkimään ruuasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi 12 viime kk aikana (n=1516) %	Vanhempi huolissaan jaksamisestaan vanhempana (n=687) %	Vanhempi kokee riittämättömyyttä vanhempana (n=1275) %	Vanhempi tuntee laiminlyövänsä kotiasioita työn vuoksi* (n=2619) %	Vanhemmalle kasautunut vähintään kolme jaksamisen haastetta (n=1238) %
Kaikki	9,6	19,2	6,2	6,8	14,2	6,4	12,0	34,5	11,5
Sukupuoli									
Mies	7,7	15,7	5,3	3,6	9,3	4,3	5,6	33,4	8,2
Nainen	10,4	20,5	6,5	8,1	16,1	7,3	14,5	35,1	12,9
Koulutus									
Korkeintaan keskiaste	11,6	21,6	7,2	8,4	21	5,8	10,2	32,8	13,2
Korkea-aste	8,1	17,4	5,4	5,6	9,2	6,9	13,3	35,5	10,3
Työelämässä vähintään 16h/vko									
Ei	12,2	22,1	7,4	10,9	21,5	7,9	15,8	#	13,1
Kyllä	8,7	18,1	5,7	5,4	11,6	5,9	10,6	34,5	11,0
Perheen aikuisten lkm									
Kaksi aikuista	9,1	18,1	5,7	5,8	12,7	6,1	11,9	34,5	10,7
Yksi aikuinen	14,6	32,2	11,5	19,2	32,1	10,4	13,2	33,9	21,6
Syntyperä									
Suomalaistaustainen	9,5	19,0	6,1	6,8	13,9	6,4	12,1	34,3	11,6
Ulkomaalaistaustainen	8,9	23,2	7,1	6,4	18,1	5,2	6,3	36,6	9,8
Perheen lasten lkm									
4-v lapsi on ainoa lapsi	13,0	22,4	6,8	8,1	13,9	4,6	8,9	32,1	11,8
4-v lapsen lisäksi muita lapsia	9,0	18,6	6,0	6,6	14,2	6,8	12,6	35,0	11,5

*n ja % työelämässä vähintään 16 viikossa olevista vanhemmista

ei oleellinen

Liitetaulukko 8. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 737) raportoimat tarpeet saada ammattilaisilta tukea ja tuen tarpeiden ilmaisematta jättäminen ammattilaisille, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

	Tukea tarvinneet		Niiden osuus tukea tarvinneista, jotka eivät ilmaiseet tuen tarvetta	
	n	%	n	%
4-v lapsen kasvu ja kehitys	8300	77,8	77	0,9
4-v lapsen käyttäytymisen tai tunne-elämän ongelmat	3804	35,7	264	6,9
Oma jaksaminen	3676	34,5	1358	36,9
Oma vanhemmuus	3040	28,5	564	18,6
Puolison jaksaminen	2345	22,0	991	42,3
Parisuhde	2298	21,6	1193	51,9
4-v lapsen tai muun perheenjäsenen pitkäaikaissairaus tai terveysongelma	1711	16,0	106	6,2
Perheen terveellinen ravitsemus	1305	12,2	230	17,6
4-v lapsen painon hallinta	812	7,6		2,0
Tupakasta vieroitus	289	2,7	168	58,1
Vähintään yksi tuen tarve	9205	85,7	2418	26,3*

*vähintään yksi ilmaisematon tuen tarve

Liitetaulukko 9. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 737) tuen tarpeen ilmaisematta jättäminen taustatekijöiden ja jaksamista haastavien tekijöiden mukaan, n ja % vanhemmista, jotka vastasivat kyselyyn

	Niiden vanhempien osuus <u>tukea tarvinneista</u> vanhemmista, jotka eivät ilmaisseet ammattilaisille tarvetta saada tukea			
	Omaan vanhemmuuteensa (n=564)	Omaan jaksamiseensa (n=1358)	Parisuhteeseensa (n=1193)	Vähintään yhteen tuen tarpeeseen (n=2418)
Kaikki	18,6	36,9	51,9	26,3
Sukupuoli				
Mies	19,0	44,6	50,5	22,4
Nainen	18,6	35,6	52,4	27,5
Koulutus				
Korkeintaan keskiaste	16,2	33,8	46,8	23,4
Korkea-aste	20,0	39,1	55,1	28,3
Työelämässä vähintään 16h/vko				
Ei	15,2	28,3	44,9	26,3
Kyllä	20,3	41,5	54,7	26,3
Perheen aikuisten lkm				
Kaksi aikuista	18,4	37,8	52,6	26,1
Yksi aikuinen	19,3	29,6	40,3	27,9
Syntyperä				
Suomalaistaustainen	18,5	37,0	52,2	26,3
Ulkomaalaistaustainen	16,5	38,1	41,2	23,9
Perheen lasten lkm				
4-v lapsi on ainoa lapsi	20,8	37,7	58,1	25,5
4-v lapsen lisäksi muita lapsia	18,1	36,9	50,9	26,4
Jaksamisen haasteet				
Vanhempi kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi	28,5	42,5	59,6	45,4
Vanhemmalla väh. kaksi viikkoa kestänyt masen-nusoireilu 12 viime kk aikana	27,0	42,1	58,6	47,1
Vanhempi merkittävästi kuormittunut neljän viime viikon aikana	35,6	48,0	64,8	61,9
Vanhempi tuntee itsensä yksinäiseksi	32,9	45,3	65,3	56,7
Vanhempi joutunut tinkimään ruuasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi 12 viime kk aikana	21,9	37,2	52,6	38,8
Vanhempi huolissaan jaksamisestaan vanhempana	39,4	50,0	64,3	64,2
Vanhempi kokee riittämättömyyttä vanhempana	35,7	47,8	63,0	54,2
Vanhempi tuntee laiminlyövänsä kotiasioita työn vuoksi	23,8	45,9	60,3	33,2
Vanhemmalle kasautunut vähintään kolme jaksamista kuormittavaa asiaa	35,4	47,5	64,7	59,0

Liitetaulukko 10. Nelivuotiaiden lasten perheiden lisätuen tarve terveydenhoitajien arvioimana (N=16254) lapsen sukupuolen ja perherakenteen mukaan, n ja % perheistä, joiden osalta terveydenhoitajat vastasivat kyselyyn

	Kaikki perheet yhteensä (N=16 524)				Perheet (N=16 524), jossa lapsen sukupuoli on		Perheet (N=8722), jossa lapsi asuu		
	Kaikki, n	Kaikki, %	Vähän tuen tarvetta, %	Paljon tuen tarvetta, %	Poika, %	Tyttö, %	Molempien vanhempien kanssa yhteisessä kodissa, %	Vuoroviikoin molempien vanhempien kanssa, %	Pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa, %
Vanhempien jaksaminen	3958	24,7	20,6	4,0	25,9	23,4	22,1	25,6	42,0
Lapsen ikätasoinen kehitys	3201	20,0	17,4	2,6	26,1	13,8	18,2	21,3	29,1
Lapsen vuorovaikutuskyky tai sosiaaliset taidot	2919	18,1	15,8	2,3	21,9	14,3	16,2	21,2	23,5
Lapsen ravitsemus	2497	15,5	14,1	1,4	15,1	15,9	14,6	21,8	19,9
Lapsen ulospäin suuntautuvat psyykkiset oireet	2455	15,2	12,7	2,5	19,2	11,2	13,5	22,6	22,4
Perheen kasvatuskäytännöt	2172	13,6	12,2	1,4	15,5	11,6	11,2	22,1	26,1
Lapsen fyysinen terveydentila	1920	11,9	10,8	1,2	12,3	11,6	10,9	12,8	15,7
Vanhempien psyykinen vointi ja mielen-terveys	1860	11,6	9,2	2,4	11,9	11,3	9,6	17,5	25,1
Vanhempien parisuhde	1778	11,2	8,4	2,8	11,6	10,8	9,8	22,6	17,8
Perheen sisäinen vuorovaikutus	1731	10,8	8,9	2,0	11,7	10,0	8,2	24,2	27,0
Perheen sosiaalinen tukiverkosto	1608	10,1	8,6	1,5	10,8	9,3	8,5	8,9	24,7
Vanhempien ravitsemus- tai liikuntatottumukset	1601	10,0	9,1	0,9	10	10	9,0	12,5	15,3
Lapsen motorinen aktiivisuus tai liikunta	1505	9,4	8,4	0,9	11,7	7,0	8,8	11,9	13,9
Vanhempien ja lapsen välinen vuorovaikutus	1251	7,8	6,9	0,9	9,6	5,9	6,5	9,8	11,6
Lapsen sisarusten hyvinvointi ja terveys	1158	7,4	5,9	1,5	7,6	7,2	6,4	6,5	13,7
Lapsen sisarussuhteet	1226	7,7	7,2	0,5	9,1	6,3	7,4	6,3	9,3
Vanhempien fyysinen terveys	1105	6,9	6,0	0,9	6,9	6,9	6,0	9,5	11,4
Lapsen uni	990	6,2	5,7	0,5	6,1	6,3	5,6	5,8	8,0
Vanhempien tupakkatuotteiden käyttö	918	5,8	4,9	0,9	5,7	5,8	4,1	14,8	12,4
Lapsen median käyttö	875	5,5	5,1	0,3	6,7	4,2	4,8	6,3	8,9
Arjen rytmittäminen	618	3,9	3,6	0,3	4,7	3,0	2,5	7,6	9,7
lapsen tarpeiden ja edun mukaisesti									
Lapsen sisäänpäin suuntautuvat psyykkiset oireet	512	3,2	2,8	0,4	3,5	2,8	2,7	3,6	6,6
Vanhempien päihteyden käyttö	437	2,7	2,3	0,5	2,6	2,9	2,2	6,3	5,5
Lapsen perushoito ja huolenpito	357	2,2	2,0	0,2	2,6	1,8	1,3	3,1	6,9
Vähintään kolme tuen tarvetta	5291	32,7	na	na	35,8	29,5	29,0	44,7	53,7

Liitetaulukko 11. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 465) kokema parisuhdeväkivalta 12 viime kuukauden aikana vanhemman sukupuolen mukaan vanhempien raportoimana, n ja % vanhemmista, jotka olivat olleet 12 viime kuukauden aikana parisuhteessa

	Kaikki, n	Kaikki, %	Miehet, %	Naiset, %
Henkinen väkivalta	959	9,2	9,8	8,9
Taloudellinen väkivalta	183	1,8	1,6	1,8
Fyysinen väkivalta	120	1,1	1,3	1,1
Seksuaaliväkivalta	<40	0,4	<0,5	<0,5
Vähintään yksi parisuhdeväkivallan muoto	1035	9,9	10,3	9,7

Liitetaulukko 12. Nelivuotiaiden lasten (N=8270) kokema henkinen ja fyysinen väkivalta 12 viime kuukauden aikana sukupuolen mukaan vanhempien raportoimana, n ja % lapsista, joiden toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn

Vanhempi tai muu läheinen on kerran tai useammin	Kaikki, n	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %
Potkinut tai lyönyt lasta**	< 30	<0,5	<0,5	<0,5
Kohdellut lasta väkivaltaisesti jotenkin muuten	195	2,3	2,7	1,8
Jättänyt lapsen huomiotta ja huolenpidotta pidemmäksi aikaa*	139	1,6	1,4	1,8
Uhannut lasta sanallisesti väkivallalla*	595	6,9	8,2	5,5
Antanut lapselle luunapin, tukistanut tai läimäyttänyt**	1235	14,3	16,7	11,8
Haukkunut, vähätellyt, nälvinyt tai muuten loukannut lasta sanoin*	1179	13,6	15,1	12,1
Heittänyt, lyönyt tai potkaissut suutuksissaan jotakin esinettä lapsen nähden*	3385	39,0	41,3	36,7
Kohdistanut väh. yhtä fyysisen väkivallan muotoa lapseen	1241	14,3	16,7	11,8
Kohdistanut väh. yhtä henkisen väkivallan muotoa lapseen	3816	43,9	46,5	41,3

*teko sisältyy henkiseen väkivaltaan

**teko sisältyy fyysiseen väkivaltaan

Liitetaulukko 13. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N=10 465) kokema parisuhdeväkivalta ja nelivuotiaiden lasten (N=8270) kokema henkinen ja fyysinen väkivalta ainakin kerran 12 viime kuukauden aikana maakunnittain vanhempien raportoimana, %

	Vanhempi kokenu parisuhdeväkivaltaa, %	Vanhempi tai muu läheinen kohdis- tanut fyysistä väkivaltaa lapseen ainakin kerran, %	Vanhempi tai muu läheinen koh- distanut henkistä väkivaltaa lap- seen ainakin kerran, %
Etelä-Karjala	10,5	15,9	46,2
Etelä-Pohjanmaa	9,1	18,3	43,3
Etelä-Savo	10,2	20,2	44,4
Kainuu	8,8	14,3	46,0
Kanta-Häme	9,8	15,7	47,0
Keski-Pohjanmaa	11,7	22,5	47,4
Keski-Suomi	10,7	11,1	43,1
Kymenlaakso	9,7	12,5	41,1
Lappi	9,9	20,0	47,1
Pirkanmaa	8,9	13,2	42,8
Pohjanmaa	9,9	11,7	43,4
Pohjois-Karjala	13,5	20,1	44,8
Pohjois-Pohjanmaa*	8,6	15,4	42,7
Pohjois-Savo	9,7	12,3	42,6
Päijät-Häme	8,4	17,0	46,4
Satakunta	12,0	19,2	40,7
Uusimaa**	9,6	10,5	45,3
Varsinais-Suomi	10,4	11,4	42,8
Koko maa	9,9	14,3	43,9

*Pohjois-Pohjanmaa: ei sisälly Tyrnävä

**Uusimaa: ei sisälly Helsinki, Vantaa, Nurmijärvi, Kerava

Liitetaulukko 14. Nelivuotiaiden lasten vanhempien (N= 10 737) taustatiedot, n ja %

	n	%
Sukupuoli		
Mies	3033	28,4
Nainen	7636	71,6
Ikä		
Alle 30-vuotias	1462	13,7
30–34-vuotias	3340	31,2
35–39-vuotias	3694	34,5
40–44-vuotias	1711	16,0
45-vuotias tai vanhempi	490	4,6
Koulutus		
Perusaste tai keskiaste	4507	42,1
Korkea-aste	6199	57,9
Työelämässä vähintään 16h/vko		
Ei	2805	26,4
Kyllä	7815	73,6
Syntyperä		
Suomalaistaustainen	10201	96,1
Ulkomaalaistaustainen	409	3,9
Perherakenne		
Vanhempi asuu puolison ja puolisoitten yhteisten lasten kanssa	8869	83,2
Vanhempi asuu puolison ja lasten kanssa, joista kaikki eivät ole puolisoitten yhteisiä	994	9,3
Vanhempi on perheensä ainoa aikuinen ja asuu pelkästään lasten kanssa	791	7,4
Perheen aikuisten lkm		
Kaksi aikuista	9877	92,6
Yksi aikuinen	791	7,4
Perheen lasten lkm		
4-v lapsi on ainoa lapsi	1716	16,2
4-v lapsen lisäksi muita lapsia	8865	83,8

Liitetaulukko 15. Nelivuotiaiden lasten (N=8720) taustatiedot, n ja %

	n	%
Sukupuoli*		
Poika	8317	50,4
Tyttö	8201	49,6
Syntyperä		
Suomalaistaustainen	8431	98,4
Ulkomaalaistaustainen	142	1,6
Perherakenne		
Lapsi asuu molempien vanhempiensa kanssa ja perheen kaikki lapset ovat vanhempien yhteisiä	7056	82,4
Lapsi asuu molempien vanhempiensa kanssa, perheen kaikki lapset eivät ole vanhempien yhteisiä	623	7,3
Lapsi asuu vuoroviikoin tai suunnilleen yhtä paljon molempien vanhempiensa kanssa	239	2,8
Lapsi asuu pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa	630	7,4
Lapsi ei asu vanhempiensa kanssa (sijaisperhe, perhekoti tai muu järjestely)**	<30	0,2
Varhaiskasvatuksessa olo*		
Kyllä	13 322	83,2
Ei	2696	16,8

*lapset (N=16524), joiden osalta terveydenhoitajat vastanneet kyselyyn

**pienen n-määrän takia lapset eivät ole mukana perherakenteen mukaisissa tarkasteluissa

Laatuseloste

Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi

Tilastotietojen relevanssi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisema tilasto kuvaa pienten lasten perheiden terveyttä, hyvinvointia, palvelujen käyttöä ja palvelukokemuksia maakunnittain ja väestöryhmittäin. Tilaston tiedot perustuvat kansalliseen Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) -tutkimuksen kyselyosuuden tuloksiin.

Tilaston keskeisin osa on pienten lasten vanhemmilta kerätty tieto perheiden hyvinvoinnista. Vanhemmilta kysytään hyvinvoinnista, osallisuudesta ja vapaa-ajasta, terveydestä ja toimintakyvystä, elinoloista, elintavoista, kasvuympäristön turvallisuudesta, varhaiskasvatuksesta sekä palvelujen ja tuen tarpeesta, saatavuudesta ja riittävydestä. Lisäksi osana tiedonkeruuta lastenneuvolan terveydenhoitajilta saadaan ammattilaistietoa tutkimukseen osallistuvan perheen hyvinvoinnista, tuen ja palvelujen tarpeesta sekä palvelujen käytöstä.

Tietoa voidaan hyödyntää lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja raportoinnissa sekä lapsiperhepalvelujen suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä kunnissa, maakunnissa sekä kansallisella tasolla. Tuloksia voidaan hyödyntää myös valtakunnallisen ohjauksen seurannassa ja politiikkapäätösten arvioinnissa.

Menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu joka toinen vuosi toteutettavaan LTH-tutkimuksen tiedonkeruuseen. Tiedonkeruu kohdistuu vuorotellen 3–4 kuukauden ikäisiin vauvoihin ja 4-vuotiaisiin lapsiin perheineen, joten molemmista ikäryhmistä tietoa kertyy joka neljäs vuosi. Kohderyhmän koko riippuu siitä, kuinka kauan tiedonkeruu kestää ja kuinka monta ja minkä kokoisia kuntia tiedonkeruussa on mukana. Kaikilla 295 Manner-Suomen kunnalla on mahdollisuus osallistua tiedonkeruuseen. Kunnilta pyydetään tutkimuslupa ennen jokaista tiedonkeruuta. 4-vuotiaista lapsista kerättiin tietoa ensimmäisen kerran vuonna 2018 ja tilastoraportti tähän ikäryhmään liittyen julkaistaan keväällä 2019. 3–4 kuukauden ikäisiin vauvoihin keskittyvä tilasto julkaistaan ensimmäisen kerran keväällä 2021.

Perheitä pyydetään osallistumaan tutkimukseen lapsen terveystarkastuksen yhteydessä lastenneuvolassa. Tutkimukseen osallistuminen on perheille vapaaehtoista. Lapsen virallinen huoltaja allekirjoittaa neuvolassa kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta.

Lapsen molemmilla vanhemmilla on mahdollisuus vastata kyselylomakkeeseen. Nelivuotiaiden lasten perheitä koskevan kyselylomakkeen sisältö on yhdenmukainen molemmille vanhemmille. Vanhemmat voivat vastata suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi ja somaliksi joko paperilla tai sähköisesti oman valintansa mukaan. Vanhemmille voidaan lähettää 1–3 kertaa muistutus kyselyyn vastaamisesta tekstiviestillä. Terveydenhoitaja kirjaa jokaisesta tutkimukseen osallistuneesta perheestä terveystarkastuksessa esille tulleita asioita lapsen ja perheen hyvinvoinnista terveydenhoitajalle suunnattuun sähköiseen kyselylomakkeeseen. Terveydenhoitajilla on mahdollisuus vastata suomeksi ja ruotsiksi.

Tarkempia tietoja vuoden 2018 tiedonkeruusta sekä kyselylomakkeet löytyvät THL:n verkkosivuilta thl.fi/lth.

Kyselylomakkeiden painatus, postitus ja tallennus ulkoistettiin alihankkijalle. Täytetyt paperilomakkeet tallennettiin optisesti. Optisen tallennuksen yhteydessä vastauksiin tehtiin loogiset tarkistukset ja myös ennalta annettujen ohjeiden mukaisia standardisointeja esimerkiksi virheellisesti vastattujen kohtien osalta. Tutkimusaineiston saapuessa THL:ään se tarkistettiin mahdollisten virheiden, puutteiden ja epäloogisuuksien havaitsemiseksi. Sähköisesti tallennetut vastaukset kerättiin THL:n lomakepalvelun kautta ja aineisto tarkistettiin samoin kuin optisesti tallennettu aineisto.

Vanhempien ja terveydenhoitajan kyselytutkimusten tiedot yhdistetään lapsen henkilötunnuksen avulla rekistereistä saataviin tietoihin tietosisällön laajentamiseksi sitä mukaa, kun rekisterit valmistuvat. Käytettäviä rekistereitä ovat syntyneiden lasten rekisteri (3-4 kk), hoitoilmoitusrekisterit, Kelan lääkekorvaus- ja etuusrekisterit, väestörekisteri, epämuodostumarekisteri (4-v) ja lastensuojelurekisteri (4-v).

Osallistumisaktiivisuus

Tämä tilastoraportti perustuu vuonna 2018 toteutetun ensimmäisen 4-vuotiaita lapsia ja heidän perheitään koskeneen tiedonkeruun kyselytutkimusosuuteen. Kaikki perheet, joiden 4-vuotiaan lapsen laaja terveystarkastus neuvolassa toteutui 1.2.–31.10.2018 tiedonkeruuseen osallistuvissa kunnissa, kuuluivat tutkimuksen kohderyhmään. Tiedonkeruuseen

osallistui 290 Manner-Suomen kuntaa. Helsinki, Vantaa, Kerava, Nurmijärvi ja Tyrnävä eivät osallistuneet tiedonkeruuseen.

Täsmällistä tietoa siitä, kuinka monella perheellä oli mahdollisuus osallistua tutkimukseen, ei ole. Tämä johtuu siitä, että neuvoloissa tiedonkeruu käynnistyi vaihtelevasti eivätkä kaikki terveydenhoitajat rekrytoineet kaikkia perheitä mukaan. Yhteensä 14 tutkimukseen mukaan ilmoittautuneessa pienessä kunnassa ei rekrytoitu tutkimukseen yhtään perhettä. Koska kohderyhmän täsmällinen koko ei ole selvillä, tutkimukseen osallistuneiden perheiden ja saatujen vastausten kattavuutta arvioitiin suhteessa tiedonkeruuaikana toteutuneiden 4-vuotiaiden lasten laajojen terveystarkastusten lukumäärään tutkimukseen osallistuneissa kunnissa.

Tiedonkeruuaikana tutkimukseen osallistuneissa kunnissa toteutettiin yhteensä 36 593 nelivuotiaan lapsen laajaa terveystarkastusta⁵. Kaikista kunnista terveystarkastusten lukumäärätieto ei ollut käytettävissä ja/tai osassa kunnista todellinen tiedonkeruuaika oli merkittävästi lyhyempi kuin tiedonkeruun suunniteltu aika. Näiden kuntien osalta kattavauslaskelmissa käytettiin Tilastokeskuksen tietoja 4-vuotiaiden lasten laskennallisesta lukumäärästä kunnassa 9 kk aikana⁶.

Yhteensä suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta antoi 17 009 perhettä, mikä vastaa 46 prosentin kattavuutta kaikista tiedonkeruuaikana toteutuneista 4-vuotiaiden lasten laajoista terveystarkastuksista tutkimuskunnissa. Terveystarkastusvastauksia on 16 270 lapsesta ja hänen perheestään (44 %). Osassa tutkimukseen mukaan lähteneistä perheistä kyselyyn vastasivat molemmat vanhemmat, osassa yksi vanhempi ja osassa perheistä kumpikaan vanhemmista ei vastannut muistutusviesteistä huolimatta. Yhteensä 8720 lapsen toinen tai molemmat vanhemmat vastasivat kyselyyn (24 %). Yhteensä vanhempien vastauksia on 10 737. Kattavuudessa oli kunnallisia eroja.

[LTH-tutkimukseen osallistuneet perheet, terveydenhoitajien ja vanhempien vastaukset sekä niiden kattavuus kunnittain 2018](#)

Vastanneista vanhemmista naisia oli 72 prosenttia ja miehiä 28 prosenttia (liitetaulukko 14). Vanhemmista yli puolet (58 %) oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon ja kolme vanhempaa neljästä oli työelämässä (74 %). Valtaosa (96 %) vanhemmista oli suomalaistaustaisia. Neljä vanhempaa viidestä (83 %) asui puolison ja puolisoitten yhteisten lasten kanssa, noin joka kymmenes (9 %) asui puolison ja lasten kanssa, joista kaikki eivät olleet puolisoitten yhteisiä ja seitsemän prosenttia vanhemmista asui pelkästään lasten kanssa. Suurimmalla osalla (84 %) vanhemmista oli muitakin lapsia 4-vuotiaan lapsen lisäksi.

Lapsista tyttöjä ja poikia oli yhtä paljon (liitetaulukko 15). Suurin osa lapsista oli suomalaistaustaisia (98 %). Yhdeksän lasta kymmenestä (90 %) asui molempien vanhempiensa kanssa yhteisessä kodissa, kolme prosenttia vuoroviikoin tai suunnitelleen yhtä paljon molempien vanhempiensa kanssa ja seitsemän prosenttia pääosin tai pelkästään yhden vanhemman kanssa. Hyvin pieni osa (0,2 %) lapsista ei asunut vanhempiensa kanssa (esim. sijaisperhe, perhekoti tai muu järjestely).

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Vanhempien raportoimissa lasta koskevissa vastauksissa huomioitiin se, ettei saman lapsen tietoja kuvata tuloksissa kahta kertaa. Jos lapsen molemmat vanhemmat olivat vastanneet kyselyyn, heidän raportoimansa lasta koskevat näkemykset kuvattiin sen mukaan, oliko ainakin toinen vanhemmista ilmoittanut kysytyn asian toteutuneen lapsen elämässä. Jos vanhempien vastaukset lasta koskevissa perustiedoissa (esim. syntymämaa) erosivat, tieto koodattiin puuttuvaksi.

Tiedonkeruun edustavuutta voidaan arvioida aineiston katoanalyysillä, joilla selvitetään rekisteritietojen avulla, miten tutkimukseen osallistuneet ja osallistumattomat eroavat toisistaan ja miten mahdollinen kato vaikuttaa tuloksiin. Vuoden 2018 vanhempien aineiston edustavuutta tarkasteltiin vertailemalla tuloksia 20–54-vuotiaaseen aikuisväestöön ja lasten aineiston edustavuutta vertailemalla tuloksia tietoihin lapsiperheistä.

Kyselyyn vastanneista vanhemmista 72 prosenttia oli naisia, joten he ovat yliedustettuina aineistossa. Koulutukseltaan kyselyyn vastanneet ovat jonkin verran korkeammin koulutettuja saman ikäiseen väestöön verrattuna, sillä vastaajissa oli vähemmän pelkän perusasteen varassa olevia ja jonkin verran enemmän korkea-asteen koulutuksen suorittaneita⁷.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 nelivuotiaista lapsista noin 16 prosenttia asui yhden vanhemman perheessä ja 84 prosenttia kahden vanhemman perheessä, joista kahdeksan prosenttia on uusperheitä⁸. Perhetyyppien tarkkaa vertailua

5 Perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitus, Avohilmo. Erillispoiminta. THL. 2018

6 Suomen virallinen tilasto (SVT), 2017, Väestörakenne, <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

7 Suomen virallinen tilasto (SVT), 2018, Koulutustilastot, <http://www.tilastokeskus.fi/til/vkour/index.html>

8 Suomen virallinen tilasto (SVT), 2017: Perheet, <http://www.stat.fi/til/perh/2017/02/index.html>

on hankala tehdä, sillä kyselyssä ei selvitetty kenen luona lapsi oli kirjoilla. Yhden vanhemman perheessä asuvien lasten osuus on kuitenkin ilmeisesti aliedustettu, sillä kyselyyn vastanneiden lapsista 90 prosenttia asui molempien vanhempiensa kanssa. Tilastokeskuksen mukaan 20–54-vuotiaista, alle 7-vuotiaan lapsen vanhemmista noin 87 prosenttia asui puolison ja lasten kanssa ja 13 prosenttia pelkästään lasten kanssa⁹. Kyselyyn vastanneista vanhemmista 83 prosenttia asui puolison ja puolisoitten yhteisten lasten kanssa, yhdeksän prosenttia uusperheessä ja seitsemän prosenttia pelkästään lasten kanssa, joten pelkästään lasten kanssa asuvien vanhempien osuus on aliedustettu.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 Suomen väestöstä seitsemän prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia⁴. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä vaihtelee maakunnittain ja kunnittain ja lisäksi ikärakenne vaihtelee paljon taustamaaryhmittäin, joten tarkkaa vertailua on vaikea tehdä. Tässä tutkimuksessa ulkomaalaistaustaisia vastaajia oli neljä prosenttia, joten ulkomaalaistaustaiset ovat ainakin jonkin verran aliedustettuina.

Tutkimukseen on mahdollisesti valikoitunut vastaajiksi vanhempia, joilla monet asiat olivat pääosin hyvin ja joilla oli voimia ja kiinnostusta vastata tutkimukseen. Perheitä rekrytoineiden terveydenhoitajien tiedetään heille suunnatun palautekyselyn perusteella tehneen myös jonkin verran valintaa sen suhteen, ottavatko he tutkimuksen puheeksi perheen kanssa. Matala kattavuus heikentää tulosten yleistettävyyttä. Useat tulokset ovat kuitenkin samansuuntaisia kuin aiemmissa vastaavissa tutkimuksissa, mikä puolestaan vahvistaa tämän tutkimuksen luotettavuutta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

LTH-kyselyn tiedonkeruu toteutetaan joka toinen vuosi. Se kohdistuu vuorotellen 3–4 kuukauden ikäisiin vauvoihin ja 4-vuotiaisiin lapsiin perheeseen, joten molemmista ikäryhmistä tietoa kertyy joka neljäs vuosi.

Tiedot julkaistaan noin puoli vuotta tiedonkeruun päättymisen jälkeen.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

LTH-kysely toteutetaan vuodesta 2018 alkaen ja sen tulokset raportoidaan vertailukelpoisina indikaattoreina. Perustulokset ovat saatavilla 7.5.2019 alkaen maksutta THL:n sähköisestä tulospalvelusta osoitteessa thl.fi/lapsetnuoretperheet/tulokset. Vanhempien tuloksia voi tarkastella vanhemman sukupuolen ja lasten tuloksia lapsen sukupuolen mukaan. Lisäksi tuloksia voi tarkastella kansallisesti ja maakunnan, aluehallintoviraston (AVI) ja kunnan tasolla, jos vastaajamäärä on riittävä. Vanhempien tuloksia ei julkaista, jos vastaajamäärä on alle 40. Lasten tuloksia ei julkaista, jos vastaajamäärä on alle 30.

Tilastojen vertailukelpoisuus

LTH-kyselyn valmistelussa on huomioitu mahdollisuuksien mukaan vertailukelpoisuus kansallisten ja kansainvälisten lapsiperheisiin kohdistuvien tutkimusten sekä THL:n muiden väestöä koskevien kyselytutkimusten kanssa. LTH-kyselyn aiheet ovat osin vertailukelpoisia Kouluterveyskyselyn 2017 perusopetuksen 4.-5. luokkalaisten huoltajien, FinSoten 2018, ATH-tutkimuksen (2010–2017) sekä Lasten ja nuorten terveysseuranta-tutkimuksen (LATE) kanssa.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

LTH-kyselyn tiedonkeruun lomakkeilla on pysyviä osia, joita voidaan täydentää harvemmin kerättävillä moduuleilla. Pysyviä osia ovat keskeiset lapsiperheiden hyvinvoinnin, terveyden ja palvelujen saatavuuden kysymykset. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa aikasarjojen muodostamisen ja ajassa tapahtuvien muutosten tarkastelun. Moduulien avulla voidaan tarkastella tarkemmin jotakin tiettyä aihealuetta tai lisätä kysymyksiä tarpeen mukaan ajankohtaisista ilmiöistä.

⁹ Suomen virallinen tilasto (SVT), 2017: Perheet, http://www.stat.fi/til/perh/2017/02/perh_2017_02_2018-12-05_tau_014_fi.html